

Infrastructuur regeert

Lange tijd waren de netten het domme dikkerdje van het nationale energiebeleid. Dik, want het ging erom dat ze goedkoper moesten worden. En dom, want ze speelden geen andere rol dan het moeten aansluiten van producenten en consumenten. Dat beleid is grotendeels succesvol geweest. Strakke regulering, gericht op efficiencyverbetering, heeft Nederland naar schatting 6 miljard euro opgeleverd. In enkele jaren is dit beeld spectaculair gewijzigd en staan de netten in het brandpunt van de belangstelling. Dit heeft maar liefst zes oorzaken.

Door
Pieter Boot

De Energieraad wijst in zijn recente advies op enkele hiervan. Het energienet dateert van na de Tweede Wereldoorlog en komt aan het eind

van zijn levensduur. Dat maakt investeringen noodzakelijk. Maar het net krijgt ook een nieuwe functie door smart grids die een actieve rol gaan spelen in sturing van productie en verbruik. In Engeland gaat het bij deze twee zaken om omgerekend zo'n 50 miljard euro aan investeringen. Een derde oorzaak is dat, net als bij nieuwe productie, de doorlooptijd van nieuwe infrastructuur zo lang is. Netverzwaring door een nieuwe

hoogspanningsverbinding vraagt om ruimtelijke inpassing in veel gemeenten en provincies. Dat kost een jaar of acht, nog meer dan de bouw van een centrale. TenneT kan hierbij weinig anders, dan eerst een investeringsbesluit voor een centrale af te wachten. Schaarste in het net is dan bijna vanzelfsprekend.

Maar er is nog meer aan de hand. Net als de weginfrastructuur waar bussen (in Nederland) of autodelers (in de VS) soms zoevend de files op eigen banen kunnen passeren, heeft de Europese wetgever bepaald dat duurzame energie voorrang moet krijgen bij aansluiting en gebruik van elektriciteitsnetten. Hij is daarin overigens inconsequent geweest, want die voorrang geldt wel binnen de lidstaten, maar niet op de interconnectie tussen hen. Het belang van interconnectie is de vijfde reden

waarom infrastructuur belangrijker is geworden. Zonder koppeling aan het elektriciteitsnet van Zweden en Noorwegen zou Denemarken het grote aandeel windenergie al niet meer kunnen verwerken. Interconnectie is van ondersteuning in nood situaties via facilitator van handel, onderdeel van de ruggengraat van het Europese elektriciteitssysteem geworden.

Al veertien jaar geleden kondigde minister Hans Wijers van Economische Zaken in de Derde Energienota aan dat "de energie-infrastructuur een belangrijkere plaats krijgt in het beleid." Daar kwam op dat moment niet zoveel van terecht, maar het indiceerde wel een zesde reden waarom het net aan belang wint: de relatie tussen duurzaamheid en ruimtelijke ordening. Energie-infrastructuur is van groot belang voor de energievoor-

ziening van nieuwbouw en bepaalt daarin keuzes. Waar een warmtenet ligt, is gaslevering minder belangrijk. Waar zuinige nieuwbouw verwarmd en gekoeld wordt door warmtepompen geldt hetzelfde. Deze aandacht voor de netten is ook de kern van wat veel gemeenten voor ogen staat met hun energiebedrijven. Delft is daarvan een goed voorbeeld.

Het zijn nu nog meer zes puzzelstukjes dan een samenhangend beeld, maar de onderdelen van een overtuigend infrastructuurbeleid zijn benoemd. Daar waar vroeger het zwaartepunt in investeringen bij productie lag, is dat in de elektriciteitsvoorziening voorbij. Investeringen in distributie en transmissie bedragen in Europa ruwweg evenveel als in productie. Het adagium dat elke producent zonder veel nadenken 'aangesloten moet worden', is daar-

mee in feite als economisch beginsel achterhaald. We moeten streven naar nieuwe evenwichten. Nadat er in ons land zoveel werk is gemaakt van het blijvende overheidseigendom van de infrabedrijven, ligt het voor de hand nu in een samenwerking tussen overheid, producenten, grote afnemers en infrabedrijven een strategische beleidsvisie te ontwikkelen. Zoals bij het spoor alleen een diepgaande samenwerking tussen railinfrabedrijf en vervoerders tot een grotere benutting, nieuwe dienstregeling en slimme uitbreiding leidde, kan het ook bij energie - om te beginnen bij elektriciteit. Duurzaamheid zou daarbij het leidende beginsel kunnen vormen. ■

Pieter Boot is verbonden aan het Energie Centrum Nederland en het Clingendael International Energy Programme.